

גבולות היחידה: פרק י"ג, א – טז

נושא היחידה: זכר ליציאת מצרים

כתבה: יעל דאר

מספר שיעורים לפי המתווה: 1

הסבר כללי:

יחידה זו, החותמת את פרשת בא היא יחידה אקסטנסיבית, ולכן נלמדת לא בעיון. יחידה זו תכלול דף עבודה שייעשה בחברותות בכיתה, ואחר כך בדיקה. היחידה מתחלקת לשני חלקים: פסוקים א – י, פסוקים יא – טז. שתי היחידות הללו הן שתיים מתוך ארבע פרשיות התפילין. נתייחס לכך במהלך ההוראה.

פתיחה:

נאמר: למדנו על ההכנות ליציאת מצרים, קרבן פסח והלכות לפסח מצרים ולפסח דורות. היום נלמד על מצוות שהן זכר ליציאת מצרים.

שאל: מי מכיר מצוות שאנו מקיימים והן זכר ליציאת מצרים?

תשובות צפויות: קידוש בשבת (השבת עצמה), הגדה של פסח, מצה ומרור, ישיבה בסוכה. יש עוד תשובות, אך הן פחות צפויות: קריאת שמע, תפילין, פדיון הבן.

עיון בפסוקים:

נקרא את פסוקים א – י בקול רם, ללא הסברים תוך כדי קריאה וניתן להתרשם. נבקש מראש לחפש עוד מצוות שהן זכר ליציאת מצרים בפסוקים.

לאחר הקריאה **נבדוק** אם מישהו מצא מצוות כאלה.

נכתוב על הלוח רשימת מצוות. לא לפי סדר הופעתן בפסוקים. **נבקש** מהילדים למצוא את המילים המדויקות המלמדות על מצוה זו. (כאן נכתוב לפי הסדר). בכל מצוה שמצאנו נרחיב מעט הסבר לפני שנתקדם.¹

- פדיון בכורות (פס' ב)
- קריאת שמע (פס' ג) "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים..." רש"י: למד שמזכירין יציאת מצרים בכל יום. יש להרחיב בעניין זה, ולהראות היכן, בקריאת שמע, מזכירים יציאת מצרים (פרשת ציצית). זו מצווה שילדינו מקיימים בכל יום.
- איסורי חמץ (פס' ג - אכילה, ז - ראייה)
- עיבור שנה (פס' ד' "בחודש האביב" – צריך לדאוג שפסח יחול בחודש האביב, כפי שיצאו ממצרים, חודש נעים שאין בו גשם ועדיין לא חם מדי (רש"י)).

¹ בעל ספר החינוך לא מונה את כל המצוות שהזכרנו דווקא בפרשת בא. לא ניכנס כאן לדיון אם ללכת בדרכו אם לאו. לדעתנו יש לנצל את הפסוקים כדי להזכיר שיש מצווה. נזכיר כי הלימוד כאן אינו בעיון.

- חג הפסח לדורות (פס ה – ו)
- אכילת מצה (פס' ז)
- הגדה של פסח (פס' ח 'והגדת לבנך')
- תפילין (פס' ט) – בתפילין יש ארבע פרשיות. 'קדש לי כל בכור', 'והיה כי יביאך' הן שתיים מארבע פרשיות התפילין, שאנו מצווים לקשור ביד ובזרוע כדי לזכור יציאת מצרים בכל יום.

לסיכום: ניתן דף עבודה – רק העמוד הראשון. (קישור)

פסוקים יא – טז: קידוש הבכורות

לפני שנקרא את הפסוקים נחזור לפסוק ב': "קדש לי כל בכור... לי הוא". רש"י: לעצמי קניתיים על ידי שהייתי בכורי מצרים. הכאת הבכורות במצרים קדשה את כל בכורי ישראל. ראב"ע אומר: 'כי כן כתוב: 'כי לי כל בכור ביום הכותי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי לי וגו'.. (במדבר ג, יג). ואחר שיצאה הגזרה על כל בכור במצרים, באדם ובבהמה – ולא מתו בכורי ישראל, הם חייבים לפדות נפשם לתת כפרם לכבוד ה' שפדם. דברי אבן עזרא ברורים ביותר. הרשב"ם מוסיף כי מלכתחילה העבודה במשכן (ובמקדש) היתה בבכורות.

לאחר שהסברנו את חשיבות הבכורות, נוכל גם לשאול מי מהילדים בכור? למי עשו פדיון בן? נוכל לבקש תמונות לשיעור הבא.

נקרא ונסביר את הפסוקים.

נכתוב מילון למילים הקשות: פטר רחם – בכור / שגר – ולד של בהמה / תפדה – תחליף / ערפתו – תוריד את ראשו.

נבקש מהילדים לחזור לדף העבודה – ונבדוק לאחר הלימוד.

המשימה על ארבעת הבנים היא משימת אתגר. ניתן לתת משימה נוספת – למצוא עוד אחד מהבנים בפרק יב. (פס' כו – כז)

הצעות להמחשה:

לבקש מאחד האבות (או מורה בבית הספר) שהוא כהן, לבוא ולהדגים כיצד עושים פדיון הבן בימינו. לבקש ממנו להביא את המטבעות. להציג עם בובה. אחד הילדים יהיה האב / האם.

מסרים והפנמה:

יציאת מצרים היא אירוע כה חשוב ומכונן בחיי עם ישראל ולכן יש הרבה מצוות שדואגות שנזכור את יציאת מצרים בכל יום.

טוב ה' – שהוציאנו בחודש האביב, חודש נעים ליציאה שלא גשם בו ולא חמה.

קדושת הבכורות – מאז מכת בכורות מצרים הוקדשו בכורות ישראל לה', ומכיון שלא כולם משבט לוי, יש לפדותם. (אין עושים פדיון בן לבנים בכורים משבט לוי)

מבט שלם:

סיימנו ללמוד את היציאה ממצרים ומצוות הפסח. כעת נפנה לכיוון ים סוף. נזכור כי מבחינת בני ישראל עבר רק יום אחד מאז יצאו ממצרים...

סיכום:

למדנו שתיים מפרשיות התפילין. פרשיות העוסקות במצוות שהן זכר ליציאת מצרים, ובקדושת הבכורות.

הרחבה והפניות למקורות נוספים:

בעמודים הבאים יופיעו דפי הלימוד בחברותא לשני חלקי הפרק.

פרק יג', פסוקים א - י: "זכר ליציאת מצרים"

לפניכם רשימה של מצוות. כתבו בטבלה את הפסוקים שמהם לומדים את המצווה.
(המצוות – לא לפי הסדר...)

המצווה	הפסוק שמהם נלמדת
חג המצות שבועה ימים	
עבור השנה (הוספת חדש אדר)	
ספור יציאת מצרים לבנים	
הזכרת יציאת מצרים	
תפלין	
אסור חמץ - אסור אכילת חמץ - אסור ראית חמץ	
חג הפסח לדורות	
קדשת הבכורות	

"קדש לי כל בכור" (פס' ב)

פדיון הבן – זכר ליציאת מצרים

מילים קשות:

פטר רחם – בכור

שגר – ולד של בהמה

תפדה – תחליף

וערפתו – תוריד לו את

את מי פודים? _____ (פס' ב)

עיין בפסוקים יב – יג: אלו בכורות יש לפדות?

- בכור (=פטר) _____
- בכור (=פטר) _____
- בכור _____

כיצד פודים?

- פטר שגר בהמה – נותנים _____ כלומר: _____ (פס' יב)
- פטר חמור – מחליפים ב _____ . (פס יג)
ואם לא עושים כן – צריך _____ .
- בכור אדם – צריך לתת לכהן _____ (במדבר פרק יח' פסוק טו)
באיזה גיל עושים פדיון הבן? _____ .

"והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך" (פס' ט)

מצוות התפילין אף היא זכר ליציאת מצרים.

בתוך ה'קוביות' השחורות של התפילין מסתתרות ארבע פרשיות.

אלו פרשיות כתובות בתפילין?

- א. " _____ " (פסוק ב)
- ב. " _____ " (פסוקים יא)
- ג. " _____ " (דברים פרק ו' פסוקים ד – ט)
- ד. " _____ " (דברים פרק יא, פסוקים יג-כא)

ארבעת הבנים – משימת אתגר

בפרקנו ישנן שתי תשובות לבנים מתוך ההגדה. בדוק בהגדה של פסח, וכתוב ליד כל פסוק את הבן המתאים.

- א. "והגדת לבנך ביום ההוא, בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים" (פס' ח) – (תשובה לשני בנים).
_____
- ב. "והיה כי ישאלך בנך מאמר מה זאת? ואמרת אליו: בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים" (פס' יד) _____
- ג. האם תוכל למצוא עוד בן בפרק י"ב? אם כן- באיזה פסוק? _____ מי הבן? _____